Coláiste Ghobnait
Inis Oírr

Polasaí Bí Cineálta 2026/2027

Glactha leis ag an mBord Bainistíocht ar an 8/10/2025
Faofa ag an mBord Oideachas agus Oiliúna na Gaillimhe agus Ros Comáin (BOOGR) ar an ???

Ullmhaíodh an Beartas seo i gcomhairle le Tuismitheoirí, Scoláirí, Baill Foirne, an Bord Bainistíochta agus an BOOGR

BAINEANN AN POLASAÍ SEO LE:

Daltaí, foireann na scoile, tuismitheoirí, Bord Bainistíochta na scoile chomh maith le Bord Oideachais agus Oiliúna na Gaillimhe agus Roscomáin.

RÁITEAS MISIN

Ár misiún i gColáiste Ghobnait ná forbairt oideachasúil, intleachtúil, fisiciúil agus culturtha a spreagadh i measc scoláirí na scoile i dtimpeallacht thaitneamhach shláintiúil a thugann tús áite don fhéinmheas, don neamhspléachas agus d'fhorbairt gach ball de phobal na scoile.

FÍS NA SCOILE

"Ag fás is ag foghlaim le chéile go díograiseach agus go dúthrachtach trí mheán na Gaeilge, ina dtugtar tús áite do chothromaíocht, meas folláine agus ionracas, le spiorad an chomhoibrithe i measc pobal uile na scoile."

ÉITEAS

POLASAÍ BÍ CINEÁLTA

Tá an Polasaí seo glactha ag Bord Bainistíochta Choláiste Ghobnait chun iompraíocht bulaíochta a chosc agus chun dul i ngleic léi.

Tá an Bord Bainistíochta tiomanta don pholasaí seo chun iompar bulaíochta a chosc agus a láimhseáil. Comhlíonann an polasaí seo go hiomlán na ceanglais atá leagtha amach i Bí Cineálta: Nósanna Imeachta chun Iompraíocht Bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic lei do Bhunscoileanna agus dIar-bhunscoileanna.

Aithníonn an Bord Bainistíochta go sáraíonn iompar bulaíochta cearta an linbh mar atá leagtha amach i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Chearta an Linbh. Tá freagracht orainn go léir mar phobal scoile oibriú le chéile chun iompar bulaíochta a chosc agus a láimhseáil, agus chun dul i ngleic leis na héifeachtaí diúltacha a d'fhéadfadh a bheith aige.

Táimid tiomanta do chinntiú go bhfuil gach dalta atá ag freastal ar ár scoil sábháilte agus go bhfuil a bhfolláine lárnach inár gcuid gníomhaíochtaí uile. Aithnímid an tionchar diúltach a d'fhéadfadh a bheith ag iompar bulaíochta ar shaol ár ndaltaí agus táimid go hiomlán tiomanta é a chosc agus a láimhseáil.

Dearbhaímid go nglacfaimid, de réir ár ndualgas faoi reachtaíocht comhionannais, gach céim réasúnta is féidir chun ciapadh ar dhaltaí nó ar fhoireann na scoile a chosc ar aon cheann de na naoi gcúis chosanta seo a leanas: inscne, stádas sibhialta, stádas teaghlaigh, claonadh gnéasach, reiligiún, aois, míchumas, cine agus ballraíocht den Lucht Siúil.

Sainmhíniú ar Bhulaíocht

De réir *Cineáltas: Plean Gníomhaíochta ar Bhulaíocht agus Bí Cineálta: Nósanna Imeachta chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi*, 2024:

> "Is **iompar spriocdhírithe** é bulaíocht, cibé ar line nó as line, a **dhéanann dochar**. Is féidir leis an dochar sin a bheith fisiciúil, sóisialta agus/nó mothúchánach. Bíonn an t-iompar bulaíochta **ar siúl arís agus arís eile**, agus bíonn neamhchothromaíocht cumhachta i gceist idir beirt nó níos mó."

Cuimsíonn an sainmhíniú seo raon leathan iompar díobhálach, neamh-inmhianaithe agus spriocdhírithe, bíodh sé ó bhéal nó i scríbhinn, fisiciúil, síceolaíoch nó sóisialta; cibé acu atá sé dírithe ar an duine féin nó ar mhaoin an duine; bíodh sé déanta go díreach nó go hindíreach, trí mheán leictreonach nó eile – is féidir leis sin uile dochar a dhéanamh don dalta nó a fhéinmheas nó féinmhuinín a lagú.

Tugtar an sainmhíniú mionsonraithe i gCaibidil 2 de ghnásanna Bí Cineálta. Ní mór do gach scoil polasaí Bí Cineálta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm ina leagtar amach conas a chuireann pobal na scoile cosc ar iompraíocht bhulaíochta agus conas a théann sé i ngleic léi. Déantar foráil i gCód Iompraíochta na scoile do straitéisí chun déileáil le hiompraíocht mhíchuí nach iompraíocht bhulaíochta í

Tá go leor cineálacha éagsúla d'iompar bulaíochta ann, lena n-áirítear foirmeacha fisiciúla, béil agus caidrimh, agus féadfaidh sé tarlú ar líne nó as líne. Tá cúiseanna éagsúla leis an iompar bulaíochta freisin, ar féidir iad a thuiscint ar leibhéal pearsanta (mar shampla, fonn ar cheannas, stádas, díoltas) agus/nó ar leibhéal sochaíoch (mar shampla, bulaíocht bunaithe ar chéannacht amhail bulaíocht chiníoch, faoi mhíchumas, inscne nó i gcoinne daoine LGBTQ+). Is minic a bhíonn iompar bulaíochta i scoileanna faoi thionchar láidir ó dhearcaí, iompar, nósanna imeachta agus dinimic chumhachta atá fréamhaithe go domhain inár sochaí ar iompar bhulaíocht inár sochaí.

Déantar cur síos breise ar phríomhghnéithe an mhínithe thíos:

Iompraíocht spriocdhírithe

Iompraíocht a léirítear d'aon ghnó, nach niarrtar agus a dhéanann dochar do dhaoine eile is ea bulaíocht, agus nuair is eol don scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á léiriú aige nó aici go bhféachann nó go bhféachfaidh an leanbh nó an duine óg a fhulaingíonn an iompraíocht ar an iompraíocht mar iompraíocht dhíobhálach. Ní iompraíocht thimpisteach ná mheargánta atá sa bhulaíocht. D'fhéadfadh sé gur dochar fisiciúil a bheadh i gceist (mar shampla, díobháil phearsanta, damáiste do mhaoin nó cailleadh maoine) dochar sóisialta (mar shampla, cúlú, uaigneas, eisiamh) agus/nó dochar mothúchánach (mar shampla, lagmheas, dúlagar, imní) agus d'fhéadfadh sé tionchar diúltach atá tromchúiseach agus fadtéarmach a bheith aige ar an scoláire a fhulaingíonn an iompraíocht bhulaíochta. Má cheapann an scoláire nó an duine óg atá ag fulaingt na hiompraíochta go bhfuil an dochar leantach fíor ach nach bhfuil sé ar intinn ag an scoláire dochar a dhéanamh, ní hionann é sin agus bulaíocht ach tá sé tábhachtach fós féin go rachfaí i ngleic leis faoi chód iompair na scoile.

Iompraíocht leantach

Patrún iompraíochta atá córasach agus a leantar ar aghaidh leis thar thréimhse ama is ea bulaíocht. Ní mheastar gurb ionann eachtraí aonair as líne ina léirítear iompraíocht dhiúltach d'aon ghnó agus a bhfuil neamhchothroime cumhachta i gceist leo agus bulaíocht ach fós féin ní mór dul i ngleic leo sin faoi chód iompair na scoile. D'fhéadfadh sé, dá bhrí sin, go measfaí gurb ionann agus bulaíocht teachtaireacht/íomhá/físeán amháin a phostáil ar líne nuair is ródhócha go ndéanfar í/é a athphostáil nó a roinnt le daoine eile.

Neamhchothroime cumhachta

In eachtraí bulaíochta, bíonn sé deacair ar an scoláire atá ag fulaingt na bulaíochta é féin nó í féin a chosaint de bhrí go bhfuil míúsáid á baint as neamhchothroime cumhachta, bíodh an neamhchothroime cumhachta

sin fíor nó braite. D'fhéadfadh an neamhchothroime cumhachta sin é féin a léiriú trí dhifríochtaí a bhaineann le méid, neart, aois, cumas, cumhacht an phiarghrúpa, stádas eacnamaíochta, stádas sóisialta, reiligiún, cine, bunús eitneach lena n-áirítear a bheith mar bhall de phobal an Lucht Siúil agus/nó de phobal na Romach, gnéaschlaonadh, cúinsí teaghlaigh, inscne, féiniúlacht inscne, léiriú inscne, taithí ar an gcóras cúraim, míchumas nó a bheith ag fáil oideachas speisialta. In eachtraí a bhaineann le bulaíocht ar líne (nó cibearbhulaíocht) d'fhéadfadh sé go mbainfeadh an neamhchothroime cumhachta le hanaithnideacht ar líne, inniúlacht theicniúil, seilbh ar fhaisnéis/íomhánna/fhíseáin, agus gan an scoláire ar a bhfuil an iompraíocht dírithe a bheith ábalta ábhar gránna ar líne a bhaint nó éalú ón mbulaíocht.

Iompraíocht nach iompraíocht bhulaíochta í

Ní hionann eachtra aon uaire d'iompraíocht dhiúltach in aghaidh scoláire eile agus iompraíocht bhulaíochta. Mar sin féin, is féidir teachtaireachtaí goilliúnacha a phostáiltear ar na meáin shóisialta a mheas mar iompraíocht bhulaíochta mar go bhféadfadh pobal níos leithne iad a fheiceáil agus gur mó an seans go ndéanfar iad a roinnt go minic agus mar sin gur iompraíocht leantach atá iontu.

Ní mheastar go bhfuil iompraíocht bhulaíochta i gceist nuair a tharlaíonn easaontas idir scoláirí nó nuair nach bhfuil scoláirí ag iarraidh a bheith ina gcairde ag duine nó fanacht mar chairde ag duine mura ndéantar iarrachtaí leantacha d'aon turas duine a chiapadh, a fhágáil ar lár nó fuath don duine a chruthú i measc daoine eile lena náirítear grúpaí cairdis a ionramháil in aon turas.

D'fhéadfadh sé go mbeadh deacrachtaí le cumarsáid shóisialta ag roinnt scoláirí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu agus go gcuirfidís a gcuid riachtanas in iúl le hiompraíochtaí a d'fhéadfadh iad féin nó daoine eile a ghortú. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach in aon turas a léirítear na hiompraíochtaí sin agus nach bhfuil siad pleanáilte ach, i gcúinsí áirithe, gur freagairt uathfheidhmeach iad, nach féidir leo a smachtú.

Ní iompraíocht thimpisteach ná meargánta atá sa bhulaíocht. Má mheasann an scoláire a bhfuil an dochar á fhulaingt aige nó aici go bhfuil fíordhochar á dhéanamh dó nó di ach nach bhfuil sé i gceist ag an scoláire eile dochar a dhéanamh, ní hionann é sin agus bulaíocht.

Is féidir leis na hiompraíochtaí sin a bheith coscrach. Déantar foráil do straitéisí chun dul i ngleic le hiompraíocht mhíchuí laistigh de Chód Iompraíochta na Scoile.

Iompraíocht choiriúil

I gcásanna áirithe, féadfar iompraíocht bhulaíochta a mheas mar iompraíocht choiriúil agus d'fhéadfadh feidhm a bheith le hiarmhairtí dlí. Is é 12 bhliain aois na freagrachta coiriúla in Éirinn.

D'fhéadfadh roinnt den iompraíocht ar líne a bheith mídhleathach agus ní mór go mbeadh a fhios ag scoláirí go mbaineann impleachtaí forleathana le hábhar míchuí nó dochrach a phostáil ar líne. I gcásanna a bhaineann le híomhánna dlúthphearsanta, leis an Acht um Chiapadh, Cumarsáid Dhochrach agus Cionta Gaolmhara, 2020 ar a dtugtar Dlí Coco freisin, déantar coir as íomhánna dlúthphearsanta a roinnt gan toiliú agus déantar coir freisin as bagairt a dhéanamh na híomhánna sin a roinnt.

Má tá foréigean fisiciúil nó bagairt foréigin i gceist le hiompraíocht bhulaíochta, d'fhéadfaí a mheas gur ionsaí atá inti.

Má tá leithcheal nó fuathchaint i gceist le hiompraíocht bhulaíochta a dhíríonn ar an scoláire agus atá bunaithe ar chine, reiligiún, eitneacht, claonadh gnéis nó bunaithe ar an scoláire a bheith mar bhall de phobal an Lucht Siúil, d'fhéadfaí é sin a mheas mar choir fuatha faoin Acht um Thoirmeasc ar Ghríosú chun Fuatha, 1989, agus d'fhéadfaí cúiseanna coiriúla a chur ina leith siúd a bhíonn páirteach in iompraíocht den chineál

sin. Má tá ciapadh gnéasach nó ionsaí gnéis i gceist leis an iompraíocht bhulaíochta, d'fhéadfaí é sin a mheas mar iompraíocht choiriúil. Is é an Garda Síochána an túdarás cuí chun iompraíocht choiriúil líomhnaithe a fhiosrú.

Nuair atá iompraíocht bhulaíochta ina hábhar imní maidir le cosaint leanaí

In Alt 10 den Acht um Thús Áite do Leanaí, 2015 leagtar dualgas reachtúil ar scoileanna a chinntiú, a oiread agus is féidir, mar "sholáthraí seirbhíse ábhartha" go bhfuil gach leanbh atá ag freastal ar an scoil saor ó dhíobháil fad atá sé nó sí ag freastal ar an scoil nó seachas sin ag glacadh páirte i ngníomhaíochtaí scoile.

Is Daoine atá faoi Shainordú iad múinteoirí atá cláraithe leis an gComhairle Mhúinteoireachta faoin Acht um Thús Áite do Leanaí. Tá dualgas dlíthiúil orthu faoin Acht dochar do leanaí a shroicheann nó a sháraíonn tairseach shainithe a thuairisciú do Tusla, agus chomh maith leis sin cúnamh a thabhairt do Tusla, má iarrtar é, maidir le hábhar imní atá mar ábhar do thuairisc faoi shainordú a mheas. Mura sroicheann an tábhar imní an tairseach do thuairisciú faoi shainordú, ach más dóigh le múinteoir go bhfuil ábhar imní réasúnach ann faoi leas nó faoi chosaint linbh, ba cheart tuairisc a dhéanamh do Tusla faoin Treoir Náisiúnta maidir le Tús Áite do Leanaí. Baineann an Treoir Náisiúnta maidir le Tús Áite do Leanaí le gach duine. Ní mór do gach ball foirne agus oibrí deonach i scoil ábhair imní réasúnacha a thuairisciú do Tusla.

Foráiltear sna Nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Bhunscoileanna agus Iarbhunscoileanna (Arna leasú in 2023), gur cheart do gach ball foirne ábhair imní réasúnacha a thuairisciú don Teagmhálaí Ainmnithe, a ghlacfaidh le comhairle agus/nó a dhéanfaidh na hábhair imní a thuairisciú do Tusla. Más múinteoir cláraithe an ball foirne agus má tá an tábhar imní ag an tairseach ag a gcaithfear tuairisc faoi shainordú a dhéanamh nó os a cionn, cuirfidh an múinteoir cláraithe agus an Teagmhálaí Ainmnithe in éineacht ar aghaidh an tábhar imní chuig Tusla. Féach Caibidil 5 de na nósanna Imeachta um Chosaint Leanaí do Bhunscoileanna agus Iarbhunscoileanna (athbhreithnithe 2023).

San Acht um Thús Áite do Leanaí sainmhínítear dochar mar ionsaí, drochíde, faillí nó míúsáid ghnéis agus clúdaíonn sé eachtraí aonair agus eachtraí iomadúla.

Sroichtear tairseach an dochair nuair a mheasann an duine faoi shainordú go rabhthas nó go bhfuiltear ag cur as go mór do shláinte, forbairt nó leas linbh nó gur dócha go gcuirfear as dóibh.

Is é an doiciméad Treoir Náisiúnta maidir le Tús Áite do Leanaí 2017 an treoir uileghabhálach maidir le cumhdach leanaí. Foráiltear sa Treoir go bhféadfadh sé, i gcás eachtraí tromchúiseacha bulaíochta nuair a mheastar go bhféadfadh an iompraíocht a bheith ina hiompraíocht mhíúsáide, go gcaithfí atreorú a dhéanamh chuig Tusla nó chuig an nGarda Síochána de réir mar is cuí.

Go hiondúil, is féidir dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta gan rannpháirtíocht Tusla. Mar sin féin, d'fhéadfadh iompraíocht bhulaíochta a bheith ina hábhar imní maidir le cosaint leanaí nuair atá dochar suntasach fisiciúil i gceist léi, nó nuair a thagann sí chun a bheith ina fadhb leantach agus thromchúiseach agus nuair nach raibh na bearta a rinneadh chun dul i ngleic léi go héifeachtach.

Nuair atá cinneadh á dhéanamh faoin uair ba cheart an iompraíocht bhulaíochta a thuairisciú do Tusla ba cheart na tosca seo a leanas a chur san áireamh:

- an tionchar ar an leanbh
- gníomh cosantach/cuí déanta ag na tuismitheoirí
- gníomh cosantach/cuí déanta ag an scoil
- rannpháirtíocht an linbh/an teaghlaigh le seirbhísí tacaíochta

Má tá amhras ann an bhfuil nó nach bhfuil iompraíocht bhulaíochta ina hábhar imní maidir le cosaint leanaí ba cheart do scoileanna teagmháil a dhéanamh le roinn oibre sóisialta Tusla chun comhairle a fháil. Cuirfidh sé sin ar chumas an oibrí shóisialta iniúchadh a dhéanamh ar an gcás le foireann na scoile agus comhairle a thabhairt faoin mbealach ab fhearr dul ar aghaidh.

Tá sonraí teagmhála do Tusla san áireamh sa Treoir Acmhainní a théann leis na nósanna imeachta seo.

An chaoi a dtarlaíonn iompraíocht bhulaíochta

Is iomaí cruth a d'fhéadfadh a bheith ar iompraíocht bhulaíochta, agus is féidir leo tarlú ar leithligh nó in éineacht le chéile. D'fhéadfadh na nithe seo a leanas a bheith san áireamh san iompraíocht ach níl an liosta uileghabhálach

Iompraíocht bhulaíochta díreach:

Iompraíocht bhúlíochta fisicúl:

San áireamh sa bhulaíocht fhisiciúil, tá scoláirí a bhrú, a shoncáil, a chiceáil, a phriocadh agus cor coise a chur iontu. Chomh maith leis sin, d'fhéadfadh drochionsaí fisiciúil tarlú léi. Cé gur minic a bhíonn "troideanna pleidhcíochta" ar siúl ag scoláirí, uaireanta is féidir iad sin a úsáid chun ciapadh fisiciúil nó bualadh pianmhar a cheilt.

Is féidir le hiompraíocht bhulaíochta a bheith dírithe ar mhaoin phearsanta. Mar thoradh air sin d'fhéadfaí damáiste a dhéanamh d'éadach, fón póca nó gléasanna eile, leabhair scoile nó ábhar foghlama eile nó cur isteach ar thaisceadán nó ar rothar an scoláire. D'fhéadfadh sé go ndéanfaí a bhfuil istigh i málaí scoile agus i mboscaí pionsailí a scaipeadh ar an urlár. D'fhéadfaí earraí pearsanta a mhilleadh, a bhriseadh, a ghoid nó a chur i bhfolach.

Iompraíocht bhulaíochta ó bhéal:

Ba cheart glaoch ainmneacha ar bhonn leanúnach atá dírithe ar scoláire agus a ghortaíonn, a mhaslaíonn nó a náiríonn an scoláire a mheas mar chineál iompraíochta bulaíochta. Is minic a thagraíonn iompraíocht bhulaíochta den chineál sin do chuma fhisiciúil, mar shampla méid, nó éadaigh atá á gcaitheamh nó féiniúlacht ghnéis. D'fhéadfaí tagairt freisin do chanúint, tréithe glóir atá uathúil, cumas acadúil, cine nó bunús eitneach.

Iompraíocht bhulaíochta i scríbhinn:

San áireamh in iompraíocht bhulaíochta i scríbhinn tá ráitis mhaslacha a scríobh faoin scoláire in áiteanna poiblí, nótaí faoin scoláire nó líníochtaí den scoláire a chur timpeall.

Sracadh:

D'fhéadfadh sracadh a bheith i gceist le hiompraíocht bhulaíochta. Bíonn sracadh i gceist nuair a fhaightear rud éigin le lámh láidir nó le bagairt.

Iompraíocht bhulaíochta indíreach:

Eisiamh:

Tarlaíonn iompraíocht bhulaíochta eisiata nuair a dhéanann scoláire nó scoláirí scoláire eile a aonrú, a eisiamh nó neamhaird a thabhairt air/uirthi in aon turas ar bhonn leanúnach.

Caidrimh:

Tarlaíonn iompraíocht bhulaíochta caidrimh nuair a dhiúltaítear ar bhonn leanúnach d'iarrachtaí a dhéanann scoláire bualadh le piaraí agus caidreamh a bhunú leo nó nuair a bhaintear de na hiarrachtaí sin. I measc na gcineálacha coitianta tá ceannas: "Déan é seo nó ní bheidh mé cairdiúil leat níos mó"; grúpa scoláirí ag teacht le chéile in aghaidh scoláire amháin, gothaí neamhbhriathartha, cúlchaint

mhailíseach, ráflaí a scaipeadh faoi scoláire; an "chluas bodhar" a thabhairt do scoláire agus grúpaí cairdis a ionramháil in aon turas ionas nach dtaitneoidh duine éigin leis an ngrúpa.

Iompraíocht bhulaíochta ar líne:

Déantar iompraíocht bhulaíochta ar líne (cibearbhulaíocht) trí fheidhm a bhaint as teicneolaíochtaí faisnéise agus cumarsáide amhail téacsanna nó teachtaireachtaí díreacha/meandracha, ardáin na meán sóisialta, ríomhphost, aipeanna, suíomhanna cluichíochta digiteacha, consóil chluichíochta, seomraí comhrá agus teicneolaíochtaí eile ar líne.

D'fhéadfadh siad seo a leanas a bheith san áireamh sa chineál sin iompraíochta bulaíochta:

- teachtaireachtaí nó íomhánna gránna, maslacha, tarcaisneacha agus/nó bagracha a sheoladh nó a roinnt le teachaireachtaí téacs, ríomhphoist, teachtaireachtaí díreacha nó suíomhanna gréasáin nó aipeanna eile
- eolas a mheastar a bheith pearsanta, príobháideach agus íogair a phostáil gan chead
- próifílí bréagacha a chruthú ar líonra sóisialta agus/nó a bheith páirteach iontu chun scoláirí eile a phearsanú agus/nó a náiriú
- rochtain scoláire ar ghrúpaí comhrá ar líne, ar chuntais nó ar chluiche ar líne a eisiamh nó a bhac in aon turas

Cé go mb'fhéidir nár phostáil scoláire teachtaireacht ar líne ach uair amháin, d'fhéadfaí é sin a mheas mar iompraíocht bhulaíochta mar go bhféadfadh grúpa níos leithne féachaint uirthi i gcás go bhfuil sé i gceist go ndéanfaí í a roinnt nó gur dócha go ndéanfar í a roinnt go minic agus ar an gcaoi sin go bhfuil sí leanúnach.

De bhrí go mbaintear feidhm as teicneolaíocht sa bhulaíocht ar líne chun dul i mbun iompraíocht bhulaíochta agus nach dteastaíonn teagmháil aghaidh ar aghaidh chun é sin a dhéanamh, d'fhéadfadh sé tarlú ag am ar bith. Is féidir mórán cineálacha iompraíochtaí bulaíochta a éascú trí bhulaíocht ar líne. I mórán cásanna, d'fhéadfadh baint a bheith ag an mbulaíocht ar líne le heispéireas "as líne" le duine a bhfuil aithne ag an scoláire air/uirthi. D'fhéadfadh cineálacha teacht i dtír gnéasach a bheith i gceist leis sin lena náirítear, comhéigean gnéis agus íomhánna dlúthphearsanta a roinnt gan chead ach gan a bheith teoranta dóibh sin. Cion coiriúil is ea íomhánna a roinnt nó bagairt iad a roinnt gan toiliú.

Cineálacha iompraíochta bulaíochta

Tá mórán cineálacha éagsúla d'iompraíocht bhulaíochta ann. D'fhéadfadh na nithe seo a leanas a bheith san áireamh san iompraíocht ach níl an liosta uileghabhálach:

- iompraíocht bhulaíochta i leith duine atá faoi mhíchumas: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall ar mhíchumas nó ar riachtanas breise a shamhlaítear a bheith ag an duine sin nó atá ag an duine sin
- bulaíocht ar dhuine ardchumais: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall ar ardchumas acadúil nó buanna as cuimse an scoláire sin iompraíocht bhulaíochta i leith duine mar gheall ar fhéiniúlacht inscne: iompraíocht nó teanga a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall ar fhéiniúlacht inscne a shamhlaítear a bheith ag an duine sin nó atá ag an duine sin
- iompraíocht bhulaíochta homafóbach/trasfhóbach (LADTA+): iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall go samhlaítear go bhfuil nó go bhfuil an duine sin mar bhall den phobal LADTA+
- bulaíocht ar dhuine mar gheall ar a c(h)uma fhisiciúil: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall ar an gcuma fhisiciúil atá air nó uirthi. D'fhéadfadh sé go mbeifí ag magadh faoi scoláirí a bhfuil "cuma dhifriúil" orthu nó go ndéanfaí iad a cháineadh mar gheall ar chruth, méid nó cuma a c(h)oirp

- bulaíocht chiníoch: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall ar a c(h)ine nó bunús eitneach lena náirítear a bheith mar bhall de phobal an Lucht Siúil nó na Romach. Tugtar sainmhíniú ar chiníochas sa Phlean Gníomhaíochta Náisiúnta i gcoinne an Chiníochais mar “chineál forlámhais a léiríonn é féin trí na dinimicí cumhachta sin atá i láthair i socruithe, cleachtais, beartais agus noirm chultúrtha struchtúracha agus institiúideacha, a bhfuil sé d’éifeacht acu daoine aonair nó grúpaí a eisiamh nó a idirdhealú, bunaithe ar chine, dath, sliocht, nó ar bhunús eitneach”
- bulaíocht bhochtaineachta: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist léi go ndéanfaí scoláire a náiriú de bharr easpa acmhainní
- iompraíocht bhulaíochta i leith duine mar gheall ar fhéiniúlacht reiligiúnach: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist go ndéanfadh sí dochar do scoláire mar gheall ar fhéiniúlacht reiligiúnach atá aige/aici
- bulaíocht ghnéasaíoch: iompraíocht nó caint a bhfuil sé i gceist léi go ndéanfaí dochar do scoláire bunaithe ar ghnéas an scoláire, ag buanú an steiréitíopa go bhfuil scoláire nó grúpa scoláirí ar chéim níos ísle mar gheall ar an ngnéas
- ciapadh gnéasach: cineál ar bith teagmhála ó bhéal, neamhbhriathartha nó fisiciúil de chineál gnéasach nach bhfuiltear á hiarraidh nó iompraíocht eile bunaithe ar ghnéas a bhfuil tionchar aici ar dhínit an scoláire.

Mír A: Forbairt/athbhreithniú ar ár bpolasaí Bí Cineálta chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi Tugadh deis do gach ball dár bpobal scoile ionchur a bheith acu i bhforbairt/athbhreithniú an pholasaí seo.

	Dáta an chomhairliúcháin	Modh comhairliúcháin
Foirean na Scoile	Bealtaine 2025 Lúnasa 2025 Meán Fómhair 2025	Cruinniú Foirne Plé oscailte.
Scoláirí	29/8/2025	Plé oscailte. Dréacht Pholasaí curtha os comhair Comhairle na nDaltaí lena n-aiseolas a fháil.
Tuismitheoirí	Meán Fómhair 2025	Cuireadh dréacht Pholasaí ar rphost chuig Tuismitheoirí lena n-aiseolas a fháil.
Board Bainistíochta	2/10/2025	Cuireadh an dréacht Pholasaí os comhair an Bhoird ar an 2/10/2025.
Pobal na scoile i gcoitinne	Leanúnach	Cuirfear cóip den Pholasaí ar fáil do Phobal na scoile ar shuímh idirline na scoile.
An dáta ar faomhadh an polasaí: 2/10/2025		
An dáta is déanaí a ndearnadh athbhreithniú ar an bpolasaí: 2/10/2026		

Mír B: Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc

Leagtar amach sa mhír seo na straitéisí cosanta a úsáidfidh an scoil. Ina measc sin tá straitéisí atá dírithe go sonrach ar iompraíocht bhulaíochta ar líne a chosc, iompraíocht bhulaíochta homafóbaí agus trasfhóbaí, iompraíocht bulaíochta ciníche, iompraíocht bulaíochta gnéasaí agus ciapadh gnéasach de réir mar is cuí. (Féach Caibidil 5 de ghnásanna Bí Cineálta).

Sa Ráiteas Polasaí Folláine agus Creat Cleachtais leagtar síos na phríomhréimse seo a leanas atá thar a bheith riachtanach do chur chuige iomlánaíoch, scoile uile maidir le folláine a chur chun cinn: Cultúr agus Timpeallacht; Curaclam (Teagasc agus Foghlaim); Polasaí agus Pleanáil agus Caidreamh agus Comhpháirtíochtaí. Ba cheart do scoil na ceithre réimse sin a bhreithniú.

Beidh Coláiste Ghobnait ag breathnú ar na ceithre réimse nuair atá bearta á breithniú aici chun iompraíocht bhulaíochta a chosc.

1. Cultúr agus Timpeallacht

Tá cultúr scoile dearfach agus cuimsitheach riachtanach chun iompar bulaíochta a chosc agus a láimhseáil. Ba cheart go mbeadh timpeallacht na scoile ina spás ina mbraitheann daltaí agus foireann na scoile go mbaineann siad leis an bpobal, agus go mbraitheann siad sábháilte, ceangailte agus tacaithe. Ba cheart go mbeadh na caidrimh idir gach ball den phobal scoile bunaithe ar mheas, cúram, ionracas agus muinín.
Conas a chruthaíonn Coláiste Ghobnait an Cultúr agus an Timpeallacht seo…

- Pléitear Bí Cineálta le gach scoláire ag ionduchtú tús na bliana.
- Tá póstaer Frithbhulaíocht i ndialann gach scoláire agus tá cóip crochta i ngach seomra ranga.
- Bíonn club am sosa ar siúl gach lá ó 11.00 – 11.15 agus bíonn múinteoir ag feitheoireacht.
- Eolas ag gach scoláire ar conas bulaíocht a thuairisciú.
- Cuirtear folláine phobal na scoile i gcroílár na pleanála agus forbartha polasaí.
- Tá tiomantas ag foireann na scoile luachanna Measa agus Iarrachta a chur chun cinn, agus éagsúlacht a cheiliúradh i ngach rang agus in idirghníomhaíochtaí le daltaí – ag cur béime ar na luachanna dearfacha agus ar neamhghlacthacht iompar bulaíochta.
- Cothaítear cultúr scoile dearfach, cuimsitheach, ina gcuirtear luach ar an éagsúlacht agus ar an bpearsantacht uathúil atá ag gach dalta.
- Tacaítear le forbairt caidrimh idirphearsanta láidre trí Chomhairle na nDaltaí, gníomhaíochtaí seach-churaclaim, Cumann na dTuismitheoirí agus coistí éagsúla sa scoil, mar shampla Foireann Tacaíocht do Scoláirí.
- Cothaítear féinmheas na ndaltaí trí ghníomhaíochtaí laistigh den churaclam (ranganna) agus lasmuigh de (spórt, Dramaíocht, turais scoile).
- Déantar monatóireacht ghéar ar dhaltaí atá ‘i mbaol’ agus cuirtear bearta luath-idirghabhála i bhfeidhm má tá gá. Déantar seo trí fhoireann an Tréadach a bhíonn ag teacht le chéile go seachtainiúil.
- Cinntítear maoirseacht chuí i gconaí: déantar monatóireacht ar sheomraí ranga, hallaí clóis, áiteanna féideartha riosca gach lá. Bíonn maoirseacht ar thurais scoile agus gníomhaíochtaí seach-churaclaim freisin. Tuairiscíonn an fhoireann neamh-mhúinteoireachta aon cheisteanna.
- Tá Comhairle na nDaltaí gníomhach i measúnú an pholasaí frithbhulaíochta seo.
- Cuirtear béim ar “Dúine iontaofa” – múinteoir/fostaí a mhothaíonn an dalta compórdach leis chun ábhar imní a roinnt.
- Rannpháirtíocht ghníomhach ag Bord Bainistíochta agus Coiste na dTuismitheoirí I dtreisiú an pholasaí seo.
- Bíonn plean suíocháin do gach rang.

2. Curaclam (Teagasc agus Foghlaim)

Ba cheart teagasc agus foghlaim atá comhoibríoch agus bunaithe ar mheas a chur chun cinn. Ba cheart go mbeadh deiseanna rialta ag daltaí oibriú i ngrúpaí beaga lena gcomhscoláirí, rud a chuidíonn le ceangal, mothú muintearais agus bá a chothú. Soláthraíonn ábhair churaclaim deiseanna chun cuimsiú agus meas ar éagsúlacht a chothú. Moltar do scoileanna deiseanna a thabhairt do dhaltaí féinmheas a fhorbairt trí chláir churaclaim agus seach-churaclaim araon.

- Rang Bunluachanna: Is féidir éagsúlacht agus cuimsiú a chur i bhfeidhm trí churaclaim an phátrún, a spreagann meas agus tuiscint ar chreidimh, dearcadh agus bealaí maireachtála éagsúla.
- Stair (Sraith Shinsearach): Is féidir leis na hábhair seo feasacht a mhúscailt faoi chiníochas agus coilíneachas. Trí shamplaí stairiúla agus comhaimseartha de idirdhealú ciníoch agus oidhreacht coilíneach a scrúdú, is féidir le daltaí tuiscint a fhorbairt ar na cúiseanna fréamhacha atá le claontacht agus leatrom.
- Cur i bhfeidhm iomlán ar OSPS (SPHE), Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta (RSE), OSPS (CSPE) agus Corpoideachas, atá anois mar chuid de churaclam Folláine sa tSraith Shóisearach ó 2017.
- Cur i bhfeidhm ranganna gairme do gach scoláire.
- Pléitear bulaíocht go díreach le gach scoláire ag ionductú tús na bliana agus trí OSPS go leanúnach tríd an scoilbhliain – Pléitear na cineálacha éagsúla bulaíochta: fisiciúil, ó bhéal, mothúchánach, sóisialta, caidreamhach, ar líne, agus homafóbach.
- Timpeallacht ina Spreagtar Daltaí le Labhairt Amach.
- Cuirtear béim ar “Labhair agus Inis”.
- Spreagtar daltaí i ngach rang OSPS le tuairisciú má fheiceann siad iompar bulaíochta nó má bhíonn siad féin buailte leis.

3. Polasaí agus Pleanáil

Tá folláine phobal na scoile lárnach i bPolasaithe agus i bpleananna na scoile. Leagtar amach go soiléir sa Pholasaí seo conas a dhéanaimid iarracht iompar bulaíochta a chosc agus a láimhseáil. Bainimid úsáid as go leor de na hacmhainní agus na cleachtais a mholtar i Nósanna Imeachta chun Iompar Bulaíochta a Chosc agus a Láimhseáil i mBunscoileanna agus i nIar-bhunscoileanna, go háirithe an clár FUSE i gcoinne Bulaíochta agus um Shábháilteacht Ar Líne a d’fhorbair Ionad Frithbhulaíochta DCU: https://antibullyingcentre.ie/fuse/
Acmhainní eile:
https://www.gov.ie/ga/an-roinn-oideachais/foilseachain/acmhainn%c3%ad-diar-bhunscoileanna/
Tá réimse leathan Polasaithe eile ann a thacaíonn le cur i bhfeidhm pholasaí Bí Cineálta na scoile, lena n-áirítear:

- Polasaí Úsáide Inghlactha na scoile
- Polasaí Fón Póca
- Polasaí Feitheoireacht
- Polasaí um Riachtanais Bhreise Oideachais
- Cód Iompair na scoile

4. Caidrimh agus Comhpháirtíochtaí

Tá naisc láidre idirphearsanta ríthábhachtach chun iompar bulaíochta a chosc agus a láimhseáil go héifeachtach. Tacaítear leis na naisc seo trí struchtúir fhoirmiúla agus neamhfhoirmiúla amhail:

- Comhairle na nDaltaí – Rannpháirtíocht Comhairle na nDaltaí I dtimpeallacht shábháilte scoil a chruthú m.sh Gníomhachtaí tacaíochta eile a d’fhéadfadh tacú le daltaí agus cultúr comh-mheasa agus tacaíochta a spreagadh.
- Club am Sosa
- Coiste na dTuismitheoirí
- Foirne Tacaíochta do Dhaltaí

- Feachtais Feasachta
- Cur chun chinn Éiteas na scoile gach lá
- Taithí Oibre
- Coiste na dTuismitheoirí
- Meantóirí
- Aoichainteoirí & ceardlainn eagsula
- Forbairt Ghairmúil foireann na scoile
- Pleanáil Teanga Inis Oírr
- Nasc leis an bpobal áitiúil

Bulaíocht ar Líne a Chosc

Tá go leor deiseanna dearfacha cruthaithe ag an teicneolaíocht agus na meáin shóisialta i réimsí siamsaíochta, sóisialaithe agus oideachais. Is cuid lárnach den saol í an teicneolaíocht anois agus téann sí i bhfeidhm fiú ar na baill is óige den tsochaí. Mar sin féin, tá méadú ar úsáid na teicneolaíochta tar éis daltaí a fhágáil níos leochailí i leith bulaíochta ar líne nó iompair neamh-inghlactha ar líne.
I gColáiste Ghobnait, áirítear ar na straitéisí chun bulaíocht ar líne a chosc (ní liosta iomlán é seo):

- Níl cead fóin phóca a úsáid sa scoil
- Spreagtar tuairisciú ar iompar míchuí ar line
- Cuirtear oideachas ar dhaltaí faoi shábháilteacht dhigiteach
- Polasaí Úsáid Inghlactha i bhfeidhm
- Ranganna OSPS ó Bhliain 1 go 3 a chlúdaíonn cibearbhulaíocht go sonrach.

Spreagtar tuismitheoirí go láidir le:

- Tuiscint a bheith acu ar na rioscaí a bhaineann le húsáid mhíchuí na teicneolaíochta.
- Rialacha teaghlaigh a leagan síos i leith rochtain ar ghléasanna.
- Bogearraí scagtha nó rialaithe a chur i bhfeidhm sa bhaile.
- Tá acmhainní ar fáil do Thuismitheoirí ag an nsac seo https://antibullyingcentre.ie/fuse/parent-hub/

I gcásanna tromchúiseacha cibearbhulaíochta, oibreoidh an scoil, más cuí, leis na Gardaí agus le gníomhaireachtaí tacaíochta ábhartha.
Nóta tábhachtach: In Éirinn, is é **16 aois an toilithe dhigiteacha**. Dá bhrí sin, níor cheart do dhaltaí faoi 13 cuntas meán sóisialta a bheith acu.

Cearta agus Cosaint do Dhaltaí LGBTQ+

Tá sé de cheart ag gach dalta, lena n-áirítear daltaí aeracha, leispiacha, déghnéasacha agus trasinscneacha, mothú sábháilte agus tacaithe ar scoil.
I gColáiste Ghobnait, áirítear ar na straitéisí chun bulaíocht homafóbach agus trasfóbach a chosc (ní liosta iomlán é):

- Cuirtear oideachas ar dhaltaí faoi éagsúlacht inscne agus gnéaschlaonta trí OSPS
- Spreagtar atmaisféar scoile atá bunaithe ar mheas, ar chuimsiú agus ar thuiscint
- Cuirtear tacaíocht ar fáil do dhaltaí trí fhoirne tacaíochta agus múinteoirí.
- Cuirtear cultúr láidir Measa & Iarrachta chun cinn sa scoil.
- Spreagtar cumarsáid oscailte agus cuirtear cosc ar ainmniúcháin mhí-úsáideacha.
- Foghlaimtear meas ar dhaoine éagsúla sa RSE, lena n-íirítear daoine le teaghlach nó féiniúlacht nach ionann agus an “gnáth”.
- Tá bulaíocht homafóbach agus trasfóbach clúdaithe go díreach sa churaclam OSPS agus OCG.
- Déileáiltear le maslaí homafóbach ar an dóigh céanna le ciníochas nó ciapadh eile.

Bulaíocht Chiníoch a Chosc

Tá scoileanna i bhfad níos éagsúla ó thaobh cultúir de le blianta beaga anuas. Tagann scoláirí a fhreastalaíonn ar scoileanna ó mhórán cultúr agus cúlraí éagsúla. D'fhéadfadh sé go ndéanfaí leithcheal ar scoláirí ó chúlraí éagsúla agus go mbeadh daoine réamhchlaonta ina naghaidh agus go léireofaí iompraíocht bulaíochta ciníche ina leith.

I measc na straitéisí chun iompraíocht bulaíochta ciníche a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- cultúr scoile a chothú ina ndéantar an éagsúlacht a cheiliúradh agus ina "bhfeiceann daltaí iad féin" ina dtimpeallacht scoile.
- éagsúlacht na scoile ó thaobh cultúir de a bheith sofheicthe agus ar taispeáint.
- tacaíocht piaraí a spreagadh amhail piarmheantóireacht agus gníomhaíochtaí a chothaíonn comhbhá.
- iad siúd a fheiceann iompraíocht chiníoch a spreagadh chun tuairisc a thabhairt air.
- cuireadh a thabhairt do chainteoirí ó chúlraí eitneacha éagsúla.
- a chinntiú go léirítear in ábhar léitheoireachta na leabharlainne agus na dtéacsleabhar taithí saoil chuí scoláirí agus daoine fásta ó chúlraí náisiúnta, eitneacha agus cultúir éagsúla.
- Ceiliúradh ar éagsúlacht chultúrtha trí imeachtaí scoile, seachtainí téamaí agus tionscadail ranga Oideachas faoi chiníochas, coilíneachas agus cearta daonna trí ábhair amhail Stair, OSSP agus OSPS.
- Spreagadh do mheas, tuiscint agus comhoibriú idir chultúir éagsúla.
- Dúshlán a thabhairt do dhearcaí claonta trí oideachas agus sampla dearfach ón bhfoireann.

Iompraíocht bulaíochta gnéasaí a chosc

Ba chóir do scoileanna díriú ar chomhionannas inscne mar chuid de bhearta na scoile chun timpeallacht thacúil agus mheasúil a chruthú.
I measc na straitéisí chun iompraíocht bulaíochta gnéasaí a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- a chinntiú go léiríonn baill foirne iompraíocht mheasúil agus go gcaitheann siad le scoláirí ar an mbealach céanna beag beann ar a ninscne.
- a chinntiú go bhfuil na deiseanna céanna ag gach scoláire páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí scoile beag beann ar a (h)inscne.
- an éagsúlacht a cheiliúradh ar scoil agus aitheantas a thabhairt do rannpháirtíocht gach scoláire.
- feachtais chun feasacht a mhúscailt, ceardlanna agus cuir i láthair a eagrú ar chomhionannas inscne agus meas.
- tuismitheoirí a spreagadh chun na luachanna seo a bhaineann le meas a threisiú sa bhaile

Ciapadh Gnéasach a Chosc

Chun ciapadh gnéasach a chosc, teastaíonn cur chuige dírithe ar oideachas, feasacht agus polasaithe atá soiléir agus infheidhmithe. Ní mór do scoileanna a shoiléiriú nach nglactar beag ná mór le ciapadh gnéasach. Níor cheart beag is fiú a dhéanamh den chiapadh gnéasach amhail gur magadh nó spochadh atá ann riamh.
I measc na straitéisí i gColáiste Ghobnait, chun ciapadh gnéasach a chosc, tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- an tsonraíocht nuashonraithe do OSPS ag leibhéal na hiar bhunscoile a úsáid chun múineadh do scoláirí faoi chaidreamh atá sláintiúil agus faoi conas caitheamh lena chéile ar bhealach measúil agus cineálta.
- eiseamláirí dearfacha a chur chun cinn laistigh de phobal na scoile.
- steiréitíopaí inscne a d'fhéadfadh cur le ciapadh gnéasach a cheistiú

Mír C: Ag dul i ngleic le hIompraíocht Bhulaíochta

Seo a leanas an múinteoir/na múinteoirí atá freagrach as dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta:

- Múinteoir Bliana
- Príomhoide Tánaisteach
- Príomhoide

NB: Tá aon múinteoir i gColáiste Ghobnait in ann gníomhú le dhul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta más gá.

Nuair a tharlaíonn iompraíocht bhulaíochta, déanfaidh an scoil:

- a chinntiú go néistear leis an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt aige/aici agus go gcuirtear é/í ar a s(h)uaimhneas.
- iarracht príobháideacht na ndaoine atá i gceist a chinntiú.
- gach comhrá go híogair.
- aois agus cumas na ndaoine atá i gceist a mheas.
- a éisteacht le tuairimí an scoláire a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á dhéanamh air/uirthi maidir leis an mbealach is fearr chun dul i ngleic leis an gcás.
- a ghníomhú go tráthúil.
- tuismitheoirí na ndaoine atá i gceist a chur ar an eolas.

Is iad seo a leanas na céimeanna a ghlacfaidh an scoil le fáil amach an raibh iompraíocht bhulaíochta á déanamh, na cuir chuige a glacfar chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus athbhreithniú a dhéanamh ar dhul chun cinn (féach Caibidil 6 de ghnásanna Bí Cineálta):

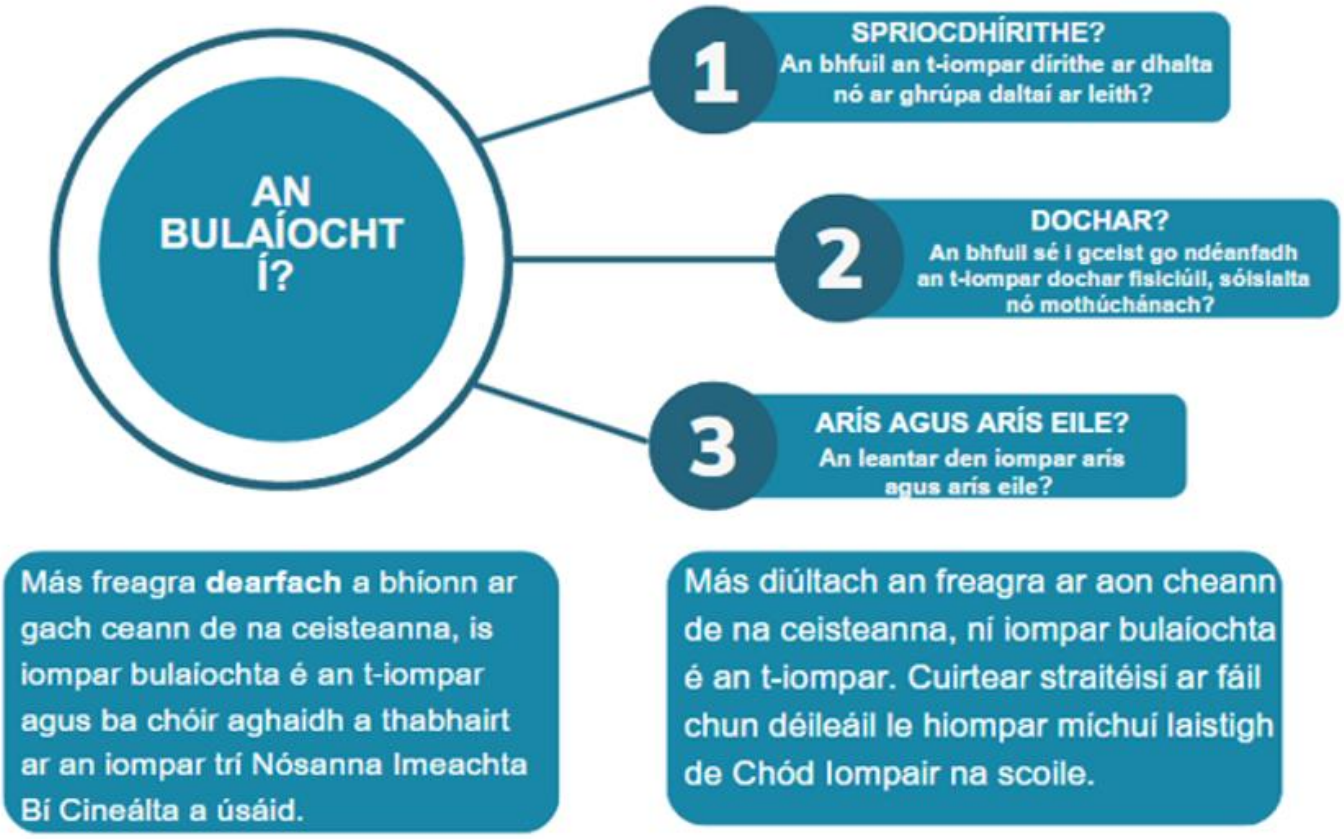

Nósanna Imeachta Scoile – Céimeanna Imscrúdaithe agus Idirghabhála

POLASAÍ BÍ CINEÁLTA

Céim 1 – Aithint an Iompair

- Déanann an múinteoir measúnú tosaigh: an comhlíonann an iompar sainmhíniú na bulaíochta?
- is féidir an seicliosta in Aguisín C a úsáid mar chúnamh chun iompraíocht bhulaíochta a aithint
- Spreagtar baill foirne neamhtheagaisc (Rúnaí, SNA, Glantóir, etc.) tuairisc a thabhairt.
- Más rud é nach bhfuil an iompar mar bhulaíocht, déileáiltear leis faoin gCód Iompair.
- Coinnítear **nótaí mionsonraithe** agus tuairiscí i gcomhad an dalta.
- Má chreidtear gur bulaíocht atá i gceist, téann an próiseas ar aghaidh go Céim 2.

Nóta: *Déantar an t-imscrúdú sa rang má féidir, ach má tá príobháideachas de dhíth, déantar é lasmuigh den seomra ranga.*

Céim 2 – Imscrúdú ar an Eachtra

- Céard a tharla? Cén áit? Cén uair? Cén fáth?
- Labhraítear **le gach dalta ina n-aonar ar dtús**.
- Ansin, déantar **cruinniú grúpa** má tá sé oiriúnach.
- Tugann gach dalta a leagan féin den scéal.
- Déantar **tacaíocht a sholáthar do gach páirtí**, más gá.
- Féadfar iarradh ar dhaltaí **leagan scríofa** den scéal a thabhairt.
- Déantar seo go **neamhspléach** – tagann múinteoir eile isteach sa rang más gá.

Céim 3 – Taifead Oifigiúil ar an Iompar Bulaíochta

- Líontar an fhoirm thuairiscithe (féach Aguisín A)
- Sonraítear: cineál na bulaíochta, áit agus am, dáta teagmhála, agus tuairimí na bpáistí agus tuismitheoirí.
- Déantar teagmháil le tuismitheoirí gach páirtí.
- Coinnítear taifead i gcomhad don Dalta.
- Má tá sé ina ábhar cosanta leanaí, cuirtear an Duine Idirchaidrimh Ainmnithe nó an Leas-Duine Idirchaidrimh Ainmnithe ar an eolas.

Céim 4 – Athbhreithniú ar Dhul Chun Cinn

- Déantar **cruinniú athbhreithnithe tar éis 20 lá scoile** le daltaí agus tuismitheoirí.
- Má leanann an bulaíocht:
  - Déantar athbhreithniú ar straitéisí
  - Déantar teagmháil le seirbhísí seachtracha más cuí
  - Socraítear spriocdháta eile don athbhreithniú
- Má tá deireadh leis, coimeádtar monatóireacht ar feadh tamaill.

Céim 5 – Tuairisciú don Bhord Bainistíochta

- Tugann an príomhoide **nuashonrú ag gach cruinniú** den Bhord (Aguisín D):
  - Líon iomlán na neachtraí iompraíochta bulaíochta nua a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach den Bhord Bainistíochta
  - Líon iomlán na neachtraí iompraíochta bulaíochta atá ag tarlú faoi láthair.
  - Líon iomlán na neachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ó thús na scoilbhliana seo.

Céim 6 – Gearán ó Thuismitheoir

- Mura bhfuil tuismitheoir sásta, cuirtear chuig nósanna imeachta gearáin na scoile é.
- Mura bhfuil an tuismitheoir sásta fós, is féidir leis/léi **dul i dteagmháil leis an Ombudsman do Leanaí**: occocomplaint@oco.ie
- **Iarphlé i gcás gur tharla iompraíocht bhulaíochta**

- Ní mór don mhúinteoir dul i mbun plé arís leis na scoláirí agus na tuismitheoirí atá i gceist tráth nach bhfuil níos mó ná 20 lá scoile i ndiaidh na teagmhála tosaigh.
- ar na tosca tábhachtacha atá le breithniú mar chuid den phlé seo tá cineál na hiompraíochta bulaíochta, éifeachtacht na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíochta bhulaíochta agus an caidreamh idir na scoláirí atá i gceist.
- ba chóir don mhúinteoir an tathbhreithniú le scoláirí agus lena dtuismitheoirí a dhoiciméadú lena fháil amach an bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta agus tuairimí na scoláirí agus na dtuismitheoirí ina leith sin.
- ba chóir an dáta ar cinneadh go raibh deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta a thaifeadadh freisin.
- ba chóir aon rannpháirtíocht le seirbhísí/tacaíochtaí seachtracha a bhreacadh síos freisin.
- d'fhéadfadh sé go mbeadh gá le maoirseacht agus tacaíocht leanúnach do na scoláirí atá i gceist fiú nuair a bheidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
- mura bhfuil deireadh tagtha leis an iompraíocht bhulaíochta ba chóir don mhúinteoir athbhreithniú a dhéanamh ar na straitéisí a úsáideadh i gcomhairle leis na scoláirí atá i gceist agus a dtuismitheoirí agus ba cheart amlíne a aontú le haghaidh tuilleadh plé go dtí go dtiocfaidh deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
- más léir go bhfuil an scoláire a bhfuil an iompraíocht bhulaíochta á léiriú aige/aici ag leanúint leis an iompraíocht a léiriú, ba chóir smaoineamh ar na straitéisí a úsáid chun déileáil le hiompraíocht mhíchuí dá bhforáiltear i gCód Iompair na scoile. Má dhéantar pionóis smachta a bhreithniú, is ceist é sin idir an scoláire ábhartha, a t(h)uismitheoirí agus an scoil.

Iarratas gan Gníomh a Thógáil

Uaireannta iarrann dalta go ndéanfar "gan faic" seachas súil a choimeád air/uirthi.
Déanfaidh an múinteoir plé mín, tuisceanach leis an dalta faoin gcás agus conas is fearr tabhairt faoi.
Más tuismitheoir a dhéanann an t-iarratas, caithfidh sé/sí é sin a chur i scríbhinn chuig frithbhulaiochtcg@gretb.ie
Fiú má iarrtar "gan gníomh", féadfaidh an scoil dul ar aghaidh le fiosrú más gá, i bhfainise dualgas cúraim.
Má iarrann tuismitheoir, i ndiaidh dó/di a bheith curtha ar an eolas, gan aon ghníomh a dhéanamh, ní mór dó/di é sin a chur i scríbnhinn chuig frithbhulaiochtcg@gretb.ie agus é a dhíriú ar an múinteoir cuí. Fiú amháin leis sin, féadfaidh an scoil a chinneadh go bhfuil gá fós leis an scéal a fhiosrú agus déileáil leis mar is cuí. Cuirfear an ríomhphost leis an gcomhad scoláire.
Úsáidfidh an scoil na cur chuige seo a leanas chun tacú leo siúd a bhraitheann, a fheiceann, nó a léiríonn iompar bulaíochta (féach Caibidil 6 de na Nósanna Imeachta Bí Cineálta)
Tá clár tacaíochta na scoile i leith daltaí a bhfuil tionchar ag bulaíocht orthu bunaithe ar chur chuige scoile uile. I bhfianaise chasta na hiompair bulaíochta, ní oibríonn aon idirghabháil ná clár tacaíochta amháin i ngach cás.

Is féidir bulaíocht a thuairisciú ar shuíomh idirlíon na scoile ag an nasc seo https://colaisteghobnait.com/frithbhulaiocht/

Tacú le daltaí atá ag fulaingt ó iompar bulaíochta:

- Deireadh a chur leis an iompar bulaíochta.
- Meas a chothú ar an dalta (nó daltaí) atá ag fulaingt, agus ar gach dalta eile.
- Empaíocht agus tacaíocht níos fearr a spreagadh i leith an dalta atá ag fulaingt.

- Léiriú a shoiléirú nach h-é/h-í an dalta féin is cúis leis an mbulaíocht, trí chláir feasachta bliantúla.
- Léiriú a shoiléirú nach h-é/h-í an dalta atá ag fulaingt is cúis leis an mbulaíocht, trína nochtadh pras ar an té/tanaí atá freagrach agus réiteach pras ar an scéal.
- Comhairleoireacht chuí a chur ar fáil, trí gníomhaireachtaí seachtracha.
- Féinmheas an dalta a threisiú, trí iad a spreagadh páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí a chuidíonn le cairdeas agus scileanna sóisialta a fhorbairt (m.sh. obair ghrúpa sa rang, nó gníomhaíochtaí foirne laistigh agus lasmuigh den scoil).

Tacú le daltaí atá ag léiriú iompar bulaíochta:

- Léiriú soiléir nach mbeidh an milleán ná pionós buan ar dhaltaí a léirigh iompar bulaíochta ach atá sásta athrú agus feabhsú – cuirfear tús glan ar fáil dóibh.
- Léiriú soiléir go bhfuil siad ag déanamh an rud ceart agus measúil, agus moladh a thabhairt dóibh as an athrú dearfach sin.
- Comhairleoireacht chuí a chur ar fáil, trí gníomhaireachtaí seachtracha.
- Féinmheas a fhorbairt, trí iad a spreagadh páirt a ghlacadh i ngníomhaíochtaí a chothaíonn cairdeas agus scileanna sóisialta (m.sh. obair ghrúpa, gníomhaíochtaí foirne srl.).

Úsáid straitéisí foghlama ar fud na scoile agus an churaclaim, chun mothú féinluacha na ndaltaí a neartú.

Mír D: Maoirseacht:

Cuirfidh an príomhoide uasdátú ar iompraíocht bhulaíochta i láthair ag gach cruinniú den Bhord Bainistíochta. San áireamh san uasdátú seo beidh líon na neachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach, líon na neachtraí leanúnacha agus líon iomlán na neachtraí ó thús na scoilbhliana. Sa chás gur tharla eachtraí iompraíochta bulaíochta, cuirfidh an príomhoide uasdátú ó bhéal ar fáil freisin lena náirítear nuair is ábhartha, eolas a bhaineann le treochtaí agus patrúin a aithníodh, straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta agus aon straitéisí níos leithne chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi. Níl eolas pearsanta ná aitheantais san uasdátú seo. Féach Caibidil 7 de ghnásanna Bí Cineálta.

Tá an polasaí seo ar fáil do phobal na scoile ar shuíomh idirlín na scoile agus ina chóip chrua ach é a iarraidh. Tá leagan den pholasaí seo atá in oiriúint do scoláirí ar taispeáint sa scoil agus tá sé ar fáil freisin ar ár suíomh gréasáin agus ina chóip chrua ach é a iarraidh.
Déanfar an polasaí seo agus a chur i bhfeidhm a athbhreithniú ar bhonn bliantúil nó a luaithe agus is indéanta tar éis athrú ábhartha a bheith ann in aon ábhar dá dtagraíonn an polasaí seo.

Síniú: ..... **Dáta: .....**

CATHAOIRLEACH, AN BORD BAINISTIOCHTA

Síniú: ..... **Dáta: .....**

PRÍOMHOIDE

Aguisín A: Teimpléad chun iompar bulaíochta a thaifeadadh

1. Ainm an dalta a bhfuil bulaíocht á déanamh air/uirthi agus a rang-ghrúpa

Ainm: ..... Rang: .....

2. Ainm(neacha) agus rang(anna) an dalta/na ndaltaí atá ag gabháil d'iompar bulaíochta

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

3. An t-iompar is ábhar buartha/ imní (ticeáil an bosca/na boscaí ceart(a)*

An dalta i dtrácht	
Dalta eile	
Tuismitheoir	
Múinteoir	

4. An áit ar tharla an teagmhas/ na teagmhais (ticeáil an bosca/na boscaí ceart(a)*

Clós	
Seomra ranga	
Dorchla/pasáiste	
Leithris	
Bus Scoile	
Eile	

5. Ainm an té/na ndaoine a thuairiscigh an t-údar imní bulaíochta

6. Cineál an iompair bhulaíochta (ticeáil an bosca/na boscaí ceart(a)*

Ionsaitheacht Fhisiciúil		Cibearbhulaíocht	
Dochar do mhaoin		Imeaglú	
Aonrú/Eisiamh		Cúlchaint mhailíseach	
Ainmneacha maslacha a thabhairt ar dhuine:		Eile (tabhair do thuairim)	

7. I gcás iompair a bhféachtar air mar bhulaíocht bunaithe ar aitheantas, tabhair an chatagóir lena mbaineann:

Homafóbach	Míchumas/bainteach le riachtanais speisialta oideachais	Cinioch	Ballraíocht den Lucht Siúil	Eile (sonraigh)

8. Cur síos gairid ar an iompar bulaíochta agus ar a thionchar

9. Sonraí na mbeart a Rinneadh

10. Dáta don athbhreithniú:
An bhfuil deireadh leis an mbulaíocht (tar éis 20 lá scoile).
Cur tuairimí na ndaltaí agus Tuismitheoirí san áireamh

11. Teagmháil le seirbhísí seachtracha (má bhaineann). Cé hiad? Céard a tharla?

Sínithe: ..... (Múinteoir Ábhartha) Dáta: .....

Dáta seolta chuig an bPríomhoide/Príomhoide Tánaisteach: .....

AGUISÍN B

Polasaí Bí Cineálta atá in oiriúint do Scoláirí

AGUISÍN C

Coláiste Ghobnait
Feachtas Frithbhulaíochta

Gealltanas Iompraíochta an Scoláire

Ainm an Scoláire: ..... Bliain: .....

Tuigim go bhfuil mo chomhscoláirí uilig difríocht óna chéile agus difríocht uaimse ar go leor bealaí, *(m.sh. dath gruaige, dath craicinn, an t-éadach a chaithimid, airde, meáchan, méid, canúint, creideamh, náisiúntacht, an bhfuilimid aerach nó díreach, an áit a gcónaímid nó ar chónaigh muid, na rudaí gur maith linn déanamh, an bhfuilimid glórach nó ciúin, cé chomh maith is atá muid ag foghlaim, cé chomh maith is atá muid ag staidéar, cé chomh maith is atá muid ag spórt, an dtaitníonn ceol linn srl.).* Ní thaitneodh liom go gcaitheadh mo chomhscoláirí go mífhéaráilte liom ná go n-aireoinn go dona mar gheall ar cheann ar bith de na difríochtaí seo nó díreach mar gheall nach dtaitním leo. Tuigim, de bharr Cód Iompair na scoile, gur cheart go gcaithfí go féaráilte, go cothrom agus go measúil liom sa scoil agus freisin lasmuigh den scoil.

Tuigim freisin gur cheart go gcaithfí go féaráilte, go cothrom agus go measúil leis na scoláirí eile uilig. Tá sé mícheart go gcaithfí le haon duine in aon bhealach eile. Mar sin geallaimse go gcaithfidh mé go féaráilte, go cothrom agus go measúil le mo chomhscoláirí as seo amach in ainneoin ár ndifríochtaí agus bíodh go dtaitníonn siad liom nó nach dtaitníonn.

Ach go mór mór: (scríobh le lámh thíos '*Caithfidh mé go féaráilte agus go measúil i gcónaí le (N)*')

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SÍNIÚ: **Scoláire:** _____ **Dáta:** __/__/_____

Múinteoir: _____

AGUISÍN D

Treoir maidir leis an Uasdátú ar Iompraíocht Bhulaíochta a Sholáthar

Treoir maidir le hUasdátú ar Iompraíocht Bhulaíochta a Sholáthar do chruinniú an Bhoird Bainistíochta

Tar éis athbhreithniú a dhéanamh ar shonraí na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ó chruinniú an bhoird bainistíochta roimhe seo, ní mór don phríomhoide an t-eolas seo a leanas a sholáthar ag gach gnáthchruinniú den bhord bainistíochta: information at each ordinary meeting of the board of management:

Líon iomlán na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta **nua** a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach den Bhord Bainistíochta.	
Líon iomlán na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta atá ag tarlú faoi láthair.	
Líon iomlán na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ó thús na scoilbhliana seo.	

Sa chás gur tuairiscíodh eachtraí iompraíochta bulaíochta ó bhí an cruinniú deireanach ann, ní mór tuairisc ó bhéal a chur san áireamh san uasdátú agus ba chóir go mbeadh an t-eolas seo a leanas san áireamh nuair is cuí:

- Na treochtaí agus na patrúin a aithníodh, mar shampla foirm na hiompraíochta bulaíochta, an cineál
- Iompraíochta bulaíochta más eol sin, láthair na hiompraíochta bulaíochta, cathain a tharla sé etc.
- Na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis an iompraíocht bhulaíochta
- Aon straitéisí níos leithne chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi
- Má tharla aon eachtraí tromchúiseacha d'iompraíocht bhulaíochta a raibh drochthionchar suntasach acu ar scoláire
- Má chuir tuismitheoir in iúl don scoil gur fhág scoláire an scoil mar gheall ar iompraíocht bhulaíochta thuairiscithe
- Má tá tacaíocht bhreise ag teastáil ón mbord bainistíochta
- Más gá athbhreithniú práinneach a dhéanamh ar pholasaí Bí Cineálta na scoile roimh an athbhreithniú bliantúil

Níor cheart go n-áireofaí leis an uasdátú seo aon eolas pearsanta ná eolas a d'fhéadfadh na scoláirí atá i gceist a aithint.

AGUISÍN E – ATHBHREITHNIÚ AR AN BPOLASAÍ BÍ CINEÁLTA

Ní mór don Bhord Bainistíochta (an Bord) athbhreithniú bliantúil (féilire) a dhéanamh ar pholasaí Bí Cineálta na scoile agus ar a chur i bhfeidhm i gcomhairle le pobal na scoile. Mar chuid den athbhreithniú, ní mór an doiciméad seo a chomhlánú.

1. Cathain a ghlac an Bord go foirmiúil lena pholasaí Bí Cineálta chun iompraíocht bhulaíochta a chosc agus dul i ngleic léi i gcomhréir le Nósanna imeachta Bí Cineálta do Bhunscoileanna agus d'Iar-bhunscoileanna?
   Cuir isteach an dáta deiridh ar ghlac an scoil le polasaí Bí Cineálta. ...../...../20.....

2. Cá háit sa scoil a bhfuil an polasaí Bí Cineálta atá in oiriúint do scoláirí ar taispeáint?

3. Cén dáta ar fhoilsigh an Bord an polasaí Bí Cineálta agus an polasaí atá in oiriúint do scoláirí ar shuíomh idirlín na scoile? ...../...../20.....

4. Conas ar cuireadh an polasaí atá in oiriúint do scoláirí in iúl do scoláirí?

5. Conas ar cuireadh an polasaí Bí Cineálta agus an polasaí atá in oiriúint do scoláirí in iúl do thuismitheoirí?

6. Ar cuireadh polasaí Bí Cineálta na scoile agus Nósanna Imeachta Bí Cineálta na Scoile chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dhul i nGleic Léi do Bhunscoileanna agus d'Iar-Bhunscoileanna in iúl d'fhoireann uile na scoile?

   ☐ Cuireadh ☐ Níor Cuireadh

7. An ndéanann an polasaí Bí Cineálta doiciméadú ar na straitéisí a úsáideann an scoil chun iompraíocht bhulaíochta a chosc?

   ☐ Cuireadh ☐ Níor Cuireadh

8. An bhfuair an Bord an tUasdátú ar Iompraíocht Bhulaíochta a chuir an Príomhoide i láthair ag gach gnáthchruinniú le linn an bliana féilire seo caite agus ar taifeadadh sna miontuairiscí iad?

☐ Fuair agus taifeadadh ☐ Ní bhfuair agus níor thaifeadadh

9. Ar phléigh an Bord an chaoi a bhfuil an scoil ag dul i ngleic le gach tuairisc ar iompraíocht bhulaíochta?

☐ Phléigh ☐ Níor Phléigh

10. An bhfuil an Bord sásta go ndeachthas i ngleic le gach eachtra iompraíochta bulaíochta de réir Pholasaí Bí Cineálta na scoile?

☐ Tá ☐ Níl

11. Ar cuireadh na straitéisí coisctheacha i bPolasaí Bí Cineálta i bhfeidhm?

☐ Cuireadh ☐ Níor Cuireadh

12. Ar phléigh an Bord éifeachtacht na straitéisí a úsáidtear chun iompraíocht bhulaíochta a chosc?

☐ Phléigh ☐ Níor Phléigh

13. Conas a chuathas i gcomhairle le (a) tuismitheoirí, (b) scoláirí agus (c) foireann na scoile mar chuid den athbhreithniú ar an bPolasaí Bí Cineálta?

14. Tabhair breac-chuntas ar aon ghnéithe de pholasaí Bí Cineálta na scoile agus/nó a chur i bhfeidhm a sainaithníodh mar ghnéithe a raibh gá tuilleadh feabhais a chur orthu mar chuid den athbhreithniú seo:

15. Sa chás gur sainaithníodh réimsí i gcomhair feabhais tabhair breac-chuntas ar conas a rachfar i ngleic leo sin agus ar cé acu ar forbraíodh nó nár forbraíodh plean gníomhaíochta mar aon le hamlínte?

16. An gá an polasaí atá in oiriúint do scoláirí a uasdátú mar thoradh ar an athbhreithniú seo agus más gá cén fáth?

17. An ndéanann an scoil tuismitheoirí a atreorú chuig na nósanna imeachta gearán má tá gearán acu faoin gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta?

☐ Déanann ☐ Ní Dhéanann

18. Ar chuir tuismitheoir in iúl don scoil gur fhág scoláire an scoil mar gheall ar iompraíocht bhulaíochta thuairiscithe?

☐ Chuir ☐ Níor Chuir

19. An ndearna Oifig Ombudsman na Leanaí imscrúdú a thionscnamh nó a chríochnú ar an gcaoi a ndeachaigh an scoil i ngleic le heachtra iompraíochta bulaíochta?

☐ Rinne ☐ Ní dhearna

Síniú: ..... **Dáta:** .....

CATHAOIRLEACH, AN BORD BAINISTIOCHTA

Síniú: ..... **Dáta:** .....

PRÍOMHOIDE

AGUISÍN F - Fógra faoi athbhreithniú bliantúil an Bhoird Bainistíochta ar Pholasaí Bí Cineálta na scoile

Deimhníonn Bord Bainistíochta Choláiste Ghobnait go ndearnadh athbhreithniú bliantúil an Bhoird Bainistíochta ar Pholasaí Bí Cineálta na scoile chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi agus ar a chur i bhfeidhm ag cruinniú an Bhoird Bainistíochta ar [dáta].

Rinneadh an tathbhreithniú seo i gcomhréir leis na ceanglais in Bí Cineálta: Nósanna imeachta chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'Iar-Bhunscoileanna ón Roinn Oideachais.

Síniú: ..... **Dáta: .....**

CATHAOIRLEACH, AN BORD BAINISTIOCHTA

Síniú: ..... **Dáta: .....**

PRÍOMHOIDE

Dáta don chéad athbhreithniú eile: .....

AGUISÍN G

Forléargas ar Ghnásanna an Pholasaí Bí Cineálta chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi

Seo a leanas treoir do na príomhathruithe idir na ceanglais in Gnásanna Frithbhulaíochta do Bhunscoileanna agus d'lar bhunscoileanna 2013 agus na ceanglais in Bí Cineálta: Gnásanna chun Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc agus Dul i nGleic léi do Bhunscoileanna agus d'lar bhunscoileanna 2024 a thagann in ionad ghnásanna 2013. Ní liosta uileghabhálach é seo.

Caibidil 1	Freagrachtaí phobal na scoile	Caithfidh gach ball de phobal na scoile oibriú le chéile i gcomhpháirtíocht chun iompraíocht bhulaíochta ar scoil a chosc agus dul i ngleic léi.
	Bunús dlí	Reachtaíocht mar bhonn faoi Bí Cineálta: An tAcht um Thús Áite do Leanaí, 2015.An tAcht um Chiapadh, Cumarsáid Dhochrach agus Cionta Gaolmhara, 2020 ar a dtugtar Dlí Coco freisin.
Caibidil 2	Cad is iompraíocht bhulaíochta ann?	Sainmhíniú nuashonraithe ar iompraíocht bhulaíochta bunaithe ar Cineáltas: Plean Gníomhaíochta ar an mBulaíocht (2022)
	Iompraíocht choiriúil	Eolas nuashonraithe maidir le cathain is féidir a mheas gurb ionann iompraíocht choiriúil agus iompraíocht bhulaíochta.
	Ábhar imní maidir le cosaint leanaí	Eolas nuashonraithe maidir le cathain a thagann iompraíocht bhulaíochta chun bheith ina ábhar imní maidir le cosaint leanaí.
Caibidil 3	Tionchar na hiompraíochta bulaíochta	Eolas nuashonraithe ar an gcaoi ar féidir le hiompraíocht bhulaíochta dul i bhfeidhm ar scoláirí a fhulaingíonn iompraíocht bhulaíochta, ar scoláirí a fheiceann an iompraíocht agus ar scoláirí a léiríonn iompraíocht bhulaíochta
Caibidil 4	Polasaí Bí Cineálta	Ní mór do scoileanna dul i mbun plé le pobal uile na scoile chun a bpolasaí Bí Cineálta a fhorbairt, ag baint úsáid as an teimpléad in Aguisín A.Ní mór don pholasaí straitéisí coisctheacha a úsáidtear a liostú lena n-áirítear iad sin a úsáidtear go háirithe chun iompraíocht chibearbhulaíochta, iompraíocht bulaíochta homafóbaí agus trasfhóbaí, iompraíocht bulaíochta ciníche, iompraíocht bulaíochta gnéasaí agus ciapadh gnéasach a chosc, de réir mar is cuí.Ní mór do scoileanna liosta a dhéanamh de straitéisí tacaíochta sonracha do dhaoine aonair a bhfuil iompraíocht bhulaíochta á fulaingt acu, iad siúd a fheiceann an iompraíocht bhulaíochta agus iad siúd a léiríonn iompraíocht bhulaíochta.Ní mór gach eachtra iompraíochta bulaíochta a thaifeadadh.Éilítear ar phríomhoide na scoile uasdátú ar iompraíocht bhulaíochta a sholáthar ag gach gnáthchruinniú den Bhord Bainistíochta.Ní mór athbhreithniú a dhéanamh ar pholasaí Bí Cineálta na scoile i gcomhpháirtíocht le pobal uile na scoile uair sa bhliain féilire agus níos luaithe ná sin má tharlaíonn eachtra tromchúiseach agus má chinneann an Bord Bainistíochta go bhfuil gá le hathbhreithniú práinneach.

Caibidil 4	Aguisín A Polasaí Bí Cineálta	Ní mór an doiciméad teimpléid seo a úsáid mar bhonn le Polasaí Bí Cineálta gach scoile.
	Polasaí Bí Cineálta atá in oiriúint do scoláirí	Ní mór do gach scoil leagan dá polasaí Bí Cineálta atá in oiriúint do scoláirí a chur le chéile agus é a chur ar taispeáint áit ar féidir le scoláirí agus le pobal na scoile é a fheiceáil.
	Aguisín B Polasaí Bí Cineálta atá in Oiriúint do Scoláirí	Is féidir le scoileanna an doiciméad teimpléid seo a úsáid mar bhonn dá bpolasaí atá in oiriúint do scoláirí.
Caibidil 5	Iompraíocht Bhulaíochta a Chosc	Tá bearta coisctheacha nasctha leis na ceithre réimse de chur chun cinn na Folláine.An tábhacht a bhaineann le "timpeallacht atá báúil le sceitheadh eolais" a chothú i scoileanna agus ról an duine fásta iontaofa.Ní mór straitéisí coisctheacha a sholáthar maidir le cineálacha áirithe iompraíochta bulaíochta lena n-áirítear iompraíocht chibearbhulaíochta, iompraíocht bulaíochta homafóbaí agus trasfhóbaí, iompraíocht bulaíochta ciníche, iompraíocht bulaíochta gnéasaí agus ciapadh gnéasach, de réir mar is cuí.
Caibidil 6	Aguisín C Treoir maidir le Dul i nGleic le hIompraíocht Bhulaíochta	Is féidir an treoir a úsáid chun dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta..
	Sainchúram na scoile maidir le dul i ngleic le hiompraíocht bhulaíochta	Níltear ag súil go ndéileálfaidh scoil le hiompraíocht bhulaíochta a tharlaíonn nuair nach mbíonn scoláirí faoi chúram nó faoi fhreagracht na scoile. Sa chás go mbíonn tionchar ag an iompraíocht bhulaíochta seo sa scoil, áfach, tá iallach ar scoileanna tacú leis na scoláirí atá i gceist. Nuair a leanann an iompraíocht bhulaíochta ar aghaidh sa scoil, ba cheart do scoileanna déileáil leis réir a bpolasaí Bí Cineálta.
	Iarratais gan aon ghníomhaíocht a dhéanamh	Treoir do scoileanna faoin mbealach ar chóir dul i ngleic le hiarratais ó scoláirí agus ó thuismitheoirí "gan aon ghníomhaíochtaí a dhéanamh"
	Rannpháirtíocht le scoláirí a bhfuil baint acu le hiompraíocht bhulaíochta agus lena dtuismitheoirí	Ní mór do scoileanna dul i mbun plé le scoláirí a d'fhulaing iompraíocht bhulaíochta chun cinneadh a dhéanamh maidir leis na gníomhaíochtaí a dhéanfar chun dul i ngleic leis an eachtra iompraíochta bulaíochta. Ní mór do scoileanna dul i mbun plé lena dtuismitheoirí freisin.Ní mór do scoileanna dul i mbun plé le scoláirí a léirigh iompraíocht bhulaíochta chomh maith lena dtuismitheoirí agus gníomhaíochtaí atá le déanamh á gcinneadh acu.Ní mór do scoileanna dul i mbun plé le gach duine atá i gceist agus iad ag déanamh athbhreithniú ar dhul chun cinn agus ag cinneadh an bhfuil nó nach bhfuil deireadh leis an iompraíocht bhulaíochta.
	Eachtraí Iompraíochta Bulaíochta a thaifeadadh	Ní mór don mhúinteoir a théann i ngleic leis an iompraíocht gach eachtra d'iompraíocht bhulaíochta a thaifeadadh.

Uasdátú don Bhord Bainistíochta	Ní mór don phríomhoide uasdátú a thabhairt don Bhord Bainistíochta ag gach gnáthchruinniú den bhord. San áireamh sa tuairisc seo beidh líon na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ón gcruinniú deireanach, líon na n-eachtraí atá ag tarlú faoi láthair agus líon iomlán na n-eachtraí a tuairiscíodh ó thús na scoilbhliana. Caithfidh an príomhoide uasdátú ó bhéal a chur san áireamh ina mbeidh, nuair is ábhartha, treochtaí agus patrúin, na straitéisí a úsáideadh chun dul i ngleic leis na heachtraí agus an bhfuil gá le hathbhreithniú práinneach ar an bpolasaí. Tá sé i gceist go gcuirfeadh an t-uasdátú bonn eolais faoin bplé ag gach gnáthchruinniú den bhord bainistíochta maidir le héifeachtacht na straitéisí coisctheacha a úsáideann an scoil agus éifeachtacht an Pholasaí Bí Cineálta go foriomlán.
Aguisín DTreoir maidir le huasdátú ar iompraíocht bhulaíochta a sholáthar don Bhord Bainistíochta	Is féidir an treoir a úsáid chun cabhrú le príomhoidí uasdátú ar iompraíocht bhulaíochta a sholáthar don Bhord Bainistíochta.
Athbhreithniú ar Pholasaí Bí Cineálta	Ní mór athbhreithniú a dhéanamh ar an bpolasaí Bí Cineálta uair sa bhliain féilire, i gcomhpháirtíocht le pobal uile na scoile, agus níos luaithe ná sin má chinneann an Bord go bhfuil gá le hathbhreithniú práinneach.
Aguisín E Athbhreithniú ar Pholasaí Bí Cineálta.	Ní mór an teimpléad Athbhreithnithe a chomhlánú nuair a dhéantar athbhreithniú ar pholasaí Bí Cineálta.
Aguisín F Fógra faoin Athbhreithniú Bliantúil	Is féidir an teimpléad a úsáid chun a chur in iúl do phobal na scoile go ndearnadh an t-athbhreithniú bliantúil.

AGUISÍN H

CEARTA AGUS FREAGRACHTAÍ GACH BALL DE PHOBAL NA SCOILE

Ceart	Freagracht
• Té sé de cheart agam a bheith sábháilte ar scoil	• Tá dualgas orm féachaint chuige gur áit shlán agus sábháilte do dhaoine eile í ár scoil.

CEARTA AGUS FREAGRACHTAÍ SCOLÁIRÍ AGUS BAILL FOIRNE

Tá sé de cheart agam ...	Tá freagracht orm cinntiú:
• Go gcaithfí liom le meas • A bheith sábháilte go fisiciúil agus glacadh leis go bhfuil mo mhaoin sábháilte ar scoil • A bheith saor ó gach cineál íde béil • Saor ó imeaglú • Saor ó ráitis agus ó theagmháil ghnéasach neamhfháilteach • Saor ó aon tagairtí nó galamaisíocht ghoilliúnach a bhaineadh le pearsa, eitneacht, reiligiún nó cultúr • A bheith in ann foghlaim & múineadh gan gearradh trasna orm.	• Go gcaitear le daoine eile le meas • Go mbíonn daoine eile sábháilte go fisiciúil agus maoin dhaoine eile sábháilte • Go mbíonn daoine eile saor ó íde béil • Go mbíonn daoine eile saor ó imeaglú • Go mbíonn daoine eile saor ó ráitis agus ó theagmháil ghnéasach neamhfháilteach • Go mbíonn daoine eile saor ó aon tagairtí nó galamaisíocht ghoilliúnach a bhaineadh lena bpearsa, eitneacht, reiligiún nó cultúr • Gur féidir le daoine eile/scoláirí foghlaim gan gearradh trasna orthu • Go ndéileáiltear le hiompraíocht bhulaíochta mar is cuí.

CEARTA AGUS FREAGRACHTAÍ TUISMITHEOIRÍ

Tá sé de cheart agam:	Tá freagracht orm cinntiú:
A bheith ag súil go bhfuil mo pháiste sábháilte ar scoil agus gur féidir leo foghlaim gan a bheith ag gearradh trasna orthu.	Go dtuairiscítear iompraíocht bhulaíochta don scoil Go gcloítear go hiomlán le feidhmiú polasaithe scoile.

FREAGRACHTAÍ LUCHT FÉACHANA/FINNÉITHE

Is ceart duit	Ná
• 'Stop'nó 'ná déan' a rá nuair a fheiceann nó nuair a chloiseann tú duine éigin ag caitheamh go mífhéaráilte le duine eile – bí ceannasach ach ní ionsaitheach • Cúnamh a fháil láithreach ó dhuine fásta más cás dainséarach é • É a rá, nuair a bhíonn a fhios agat faoi bhulaíocht ar scoláire (Ní sceitheadh é seo. Baineann sé le sábháilteacht).	• Glac páirt i mbulaíocht, ar nós a bheith ag gáire, ag fonóid, ag magadh nó ag troid srl. • Tabhair ugach don té atá i mbun bulaíochta • Fan thart má tá dainséar ann, mar shampla troidDéan bulaíocht ar an mbulaí.

AGUISÍN I

CEISTNEOIR BÍ CINEÁLTA

Ceistneoir Foireann:

An bhfaca tú polasaí Frithbhulaíochta na scoile?
An bhfuil a fhios agat conas teacht ar pholasaí Frithbhulaíochta na scoile?
An bhfuil a fhios agat cé atá freagrach as iompar bulaíochta a fhiosrú agus freagairt dó i do rang/scoil?
An raibh tú rannpháirteach in aon fhoghlaim ghairmiúil sa réimse seo? •
Mura raibh, conas a d'fhéadfá uas-sciliú a dhéanamh chun a chinntiú gur féidir leat tacú le polasaí Bí Cineálta na scoile?
Cad iad na straitéisí sonracha oideachais agus coiscthe a úsáideann tú i do rang/scoil?
Ar tuairiscíodh eachtra d'iompar bulaíochta duit riamh sa scoil seo? •
Cén chaoi ar phléigh tú leis an iompar bulaíochta sin?
An raibh tú sásta leis an toradh? Cén áit is dóichí a tharlóidh iompar bulaíochta sa scoil seo?
An mbraitheann tú go bhfuil an scoil seo tiomanta chun déileáil le bhulaíochta agus í a chosc? hiompraíocht
An bhfuil aon rud eile a ba mhaith leat a rá faoi chur chuige na scoile seo maidir le hiompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air?

Tuismitheoirí:

An mothaíonn do leanbh/leanaí sábháilte sa scoil seo againn?
An bhfaca tú polasaí Frithbhulaíochta na scoile?
An bhfuil a fhios agat conas teacht ar pholasaí Frithbhulaíochta nascoile?
An bhfuil a fhios agat cé leis ar cheart teagmháil a dhéanamh má bhíonn imní ort maidir le hiompar bulaíochta?
An mbraitheann do pháiste gur féidir leis labhairt le ball d'fhoireann na scoile má bhíonn imní nó buaireamh air/uirthi faoi iompar bulaíochta?
Ar fhulaing do pháiste/pháistí iompar bulaíochta riamh sa scoil seo?
Ar ghlac do pháiste/pháistí páirt in iompar bulaíochta riamh?
An bhfaca do pháiste/pháistí iompar bulaíochta riamh? Más eol, an raibh tú sásta leis an gcaoi ar déileáladh leis seo?
An mbraitheann tú gur ghabh an scoil seo orthu féin déileáil le hiompar bulaíochta agus é a chosc?
An bhfuil aon rud eile a ba mhaith leat a rá faoi chur chuige na scoile seo maidir le hiompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air?

Scoláirí:

An áit shona shábháilte í do scoil?
An áit shona shábháilte í do sheomra ranga?
An eol duit cén rud é iompar bulaíochta?
Ar fhoghlaim tú faoi bhulaíocht sa scoil seo?
An bhfuil bulaíocht á déanamh ort ar bhealach ar bith?
An bhfuil aon duine sa rang a bhfuil tromaíocht á déanamh air?
An bhfuil aon duine á fhágáil amach, nó neamhaird á tabhairt air d'aon turas?
An bhfuil aon duine ag scaipeadh ráflaí nó cúlchaint ar líne nó as líne?
An bhfuil daltaí ó ranganna eile ag tabhairt drocham do dhuine ar bith sa rang seo?
An bhfuil aon áiteanna ar scoil ina mothaíonn tú míshábháilte? (m.sh.: clós, leithris, srl...)
An bhfuil aon áiteanna ar an mbealach chun na scoile nó ar an mbealach abhaile ina mothaíonn tú míshábháilte?

An bhfaca tú iompar bulaíochta le déanaí? Cár tharla sé?
An bhfuil duine fásta anseo ar scoil a bhféadfá labhairt leis más amhlaidh gur mhothaigh tú buartha faoi bhulaíocht nó go raibh bulaíocht a dhéanamh ort?